

Minden eddigi társa
M. Erdős
1213 N. 41st St.
12-11-09
osztályharcok története.
Világ proletárai egyesüljétek!

NÉPAKARAT

Az iparilag fejlettebb ország a szocialista munkásokkal szembeni felelőtlenségét saját jövője képében mutatja. (Már.)

SZOCIALISTA MUNKÁSLAP

No. 62. szám. Vol. VII. évfolyam.

NEW YORK, 1909 AUGUSZTUS 3.

Egyes szám ára 2 cent, New Yorkban 1 cent.

SOUTH BETHLEHEMBEN.

A SZERVEZŐ JELENTÉSE.

So. Bethlehem julius 29.

Julius 23-án, pénteken meglehetősen késő este értesültem a south bethlehemi eseményekről Baltimoreban. Még az új folyamán utnak indultam South Bethlehem felé, hogy minél előbb visszatérhessek azoknak a hitvány alakoknak, akik South Bethlehemben az öntudat-értébről munkások szerveződését az orgyilkosokénál mivel sem különb eszközökkel igyekeznek megőrizni.

Philadelphian kellett vonatot váltanom s ilőt szakítottam, hogy fölzörgessem az elvtársakat információkat szerzendő. Megtudtam, hogy már két levélben is sürgettek, hogy haladéktalanul térjek vissza South Bethlehembe, azonban a leveleket nem kaphattam kézbe. Idejekorán megtudtam azt is, hogy az elbocsátott munkások egyike Philadelphian van; fölkerestem őt is s az így nyert információk alapján szükségesnek tartottam, hogy South Bethlehembe visszatérjek.

Hát ebben a városban, az utcákban, a szalokban, az üzleti helyiségekben egyébről sem folyik a szó, mint a szocialistákról.

Várlaky és a piszkosok hozzá teljesen méltó társai kitűnő agitációt folytattak — ellenünk bár, de mégis a mi javunkra. Ugyanis, akik eddig egyáltalán nem, érdeklődtek az iránt, hogy kik is azok a szocialisták, mit is akarnak, most már érdeklődnek. Tudni akarják, kik azok és mit akarnak, akiktől úgy rettegnek a gyárosok, a város hatalmas urai, a csuhások, az egész ingyenelő banda.

Mi azután, ha tudni akarják, adunk alkalmat, hogy megtudják s ennek tudható be, hogy bár szervezetünk tagjainak egy része elutasított, a szervezet taglétszáma folyton szaporodik.

Röviden előadva ilyen most a helyzet:

Úton, utfélen, szóban és írásban a legféltetenebb igazítás folyik ellenünk. A helybeli angol lapok állandóan rólunk cikkeznek. Azokat a cikkeket magyarnak agyag gondolták ki, hogy kezek írták le, hogy a magyar munkások ellen igazság — az angol lakosságok. Gazságukat egyáltalán nem szégyenlik, mert ezek az urak szégyenérzetet egyáltalán nem ismernek. A "Globe"-ban például egész denunciaciók voltak bemutatkozva s leközlök az a judaslevél, melyet a Bethlehem Steel Companyhoz írtak.

Hadd álljon itt a magyar "hazafiak" s csuhások gazembereinek ez az oklevele tanulószerű a magyar munkásoknak, szerte a széles országban:

"South Bethlehem, Pa. julius 23, 1909.

A Bethlehem Steel Co. igazgatóságának
South Bethlehem, Pa.

Uraim!

A nemzetközi szocialisták egy new yorki s az itteni magyarság egyik kolompósa által meghívott agitátorának féltelen igaztása miatt az önök tisztelt igazgatósága megőrlő és védekező intézkedéseket tett honfitársaink alkalmazását illetőleg.

A jobb magyaroknak kölcsönös érdekében megírjuk s betérjesztjük önökhöz ezt a folyamodványt.

A Bethlehem Steel Companynak egy volt gépésze, aki úgy találta, hogy sokkal kényelmesebb életet élhet, mint szervező, 1906-ban nyilvános népgyűlést hívott egybe, melyen a jobb elemek is megjelentek. Ismervé ennek az embernek a jellemét, okos dolog volt meggátolni a népet, nehogy valami gondatlanságot kövessenek el. Abban az időben figyelmeztettük az embereket, hogy ne hajtsanak a biztatásra, hogy szocialista munkásegyletet alakítsanak. Így a mi emberünk, aki maga is csak paraszt, nagyon kevés embernek nyerte meg a bizalmat s mintegy félszáz emberrel, vagyis a helybeli népek két százalékával betegesgélyzött alakított, hogy szocialista propagandát fejtsen ki.

Az alig eléledett rossz időket alkalmaznak találta, hogy New Yorkból lehívja a nemzetközi Szocialista Munkáspártnak szervezőjét, hogy segítsen egy osztályt alakítani.

Még ugyan semmi veszélyt nem okozott ezt a társulat, azonban tudva, hogy az igazgató s lázító beszédek mennyi kárt okozhatnak a község békéjének, mélyen fájjaljuk ennek a társulatnak megalakulását.

A magyar bevándorlók, akik Amerikának gyártelepeire jönnek, a paraszti osztályhoz tartoznak. Jó természetűek ezek, de a skrupulusmentes gazemberek könnyen félrevezethetők.

Magyarország alkotmánya, melyet 1045-ben István király adott, az ország különböző részeiben különböző népeknek megengedte, hogy saját nyelvükön beszéljenek s csak az utolsó évtizedekben kezd kötelezővé lenni a magyar nyelv használata. Ez magyarázza aztán meg, hogy a magyar nemzet alkotó nemzetiségek nehezebben amerikaiasodnak el, mint azok a népek, melyeket szülőföldjükön nyelvük miatt üldöznek, vagy melyek a nyomor miatt szülőföldjüket gyűlölik. A magyarországi, akár magyar, tót, szerb, horvát, vagy sváb, mind törvényes polgár. Ezt igazolja a kereskedelem és munkaügyi miniszterium statisztikája. Meglepetés számba megy, hogy a bűnösöknek bélyegzett magyarok jobbak, mint azok a nemzetiségek, melyeket általában "kiváratottak" tartanak.

A magyaroknak az a jó tulajdonsága, hogy a jó kormányzat könnyen vezethető őket, könnyű zsákmányává teszi őket a töke ellen küzdők mézes-mázos beszédeinek a magasabb munkabérek felől stb.

A szomorú homestead s pár nappal előbb a schoenwiller események, ahol az elbontott emberek a puskacsövek elé szaladtak vezetőik rábeszélése miatt, — készítenek bennünket arra, hogy önöknek, uraim, bármily önök által kívánt törvényes segítséget nyujtsunk a szocialisták kiűzésére a magyarok közül.

Bélatva a biztos munkaviszonyok fontosságát, tisztelettel kérjük önöket, vegyék tekintetbe a magyarok számát ebben a kerületben. Megszorító vagy büntető intézkedés az ártatlanok, a családfenntartók ellen nagy szenvedést jelentene, tehát engedjék meg, hogy azt a tanácsot adjuk, miszerint csak az említett szervezet tagjaival s azokkal szemben nyuljanak rendszabályokhoz, kik a fő agitátorral s annak főhadseggedével együtt működnek, hogy a józan munkások békéjét megzavarják.

Tisztelettel a bizottság nevében
Perrigny."

Erre az egyaránt ostoba és gaz levélre később válaszolunk bővebben.

Elvtársaink keményen állják a sarat. A piszkolódással szemben nyugodtan, méltósággal viselkednek.

Van itt egy Kállay-Kohn Mór névre hallgató alak. A látszat kedvéért fényképezési műtermet tart föl, igazi foglalkozása azonban az, hogy az acélkompanyánkat teljes kutyaszolgálatokat. Szaglász mindenféle s nyíltan hirdeti, hogy kitétet a gyárból mindenkit, aki szervezetünknek tagja lesz. "Kiirtja" South Bethlehemből a szocializmust. Egy elvtársunk így válaszolt neki:

"Nézze csak ur. Bismarck, a világtörténelem egyik legnagyobb embere, a hatalmas vaskancellár élete céljait a szocialisták kiűrését tűzte ki. A szocialistákkal szemben számárnak bizonyult. Vilmos császár se buta ember, a szocialisták ellen ő is számárnak bizonyul. Hát az ur mekkora számárnak fog bizonyulni? Vagy azt hiszi az ur, hogy a szocialisták kiűrésa is olyan könnyű dolog, mint az öntudatlan munkások zsebei tartalmának kiűrésa?"

Persze, "az ur" elkorodott.

A legpiszkosabb igazítás azonban a templomban folyik ellenünk. Várlaky mult vasárnap predikációjában például ilyen módon beszélt rólunk:

"Dinamitot akarnak a házamba vetni. Ablakaimat be akarják verni. Meg akarják engem ölni a szocialisták, de én szívesen halok meg hűveimért!"

Ilyen beszédek után természetes, hogy a papszamarak irtóznak tőlünk. Nem úgy a munkások értelmisége.

Most tartjuk meg a népgyűlést, azután Lebanonba s Steeltonba megyek.

Levelekkel valóságilag elárasztanak. Pennsylvania-nak nincs talán egy magyarlakta helye sem, ahová ne hívnának, épp úgy Ohioban.

Rothfiser Károly.

TILOS AZ ÖKLÖZÉS!

Indianának kormányzója, Marshall kijelentette, hogy Indiana területén tilos a boxolás. Legutóbb Terre Hantában akartak mérkőzést rendezni s a városi hatóságok, bár a törvények tiltják ezt a barbár sportot, egyáltalán semmit sem tettek a "prize fight" megakadályozására.

Marshall kijelentette, hogy ha szükséges, hát katonaságot fog kirendelni s a törvénynek, ha kell, hát így fog eleget tenni.

A "FEKETÉK" ÉS A "VÖRÖSEK".

Mai számunkban két jelentést is közlünk. Mindkettő azokról a harcokról számol be, melyet a "feketéket" és a "vöröseket", a sötétségnek a reakciónak lovagjai vívni a fölvilágosodásnak, a haladásnak hiveivel.

Toledóban, ahol két csuhás is összefogott, (az egyik csuhás természetéhez híven csuhát forgatva), hogy legyűrjék elvtársainkat, megalakult a szervezet közel száz taggal. South Bethlehemben, ahol csak egy csuhás intézi ellenünk a támadásokat, de gasságban tultesz egy tucatot is, diadalmasan verik vissza elvtársainkat az orgyilkosok merényletét.

Ha a mozgalom oly élénk marad, mint amilyen most; ha olyan arányban fejlődik továbbra is, mint az utolsó hónapokban: örökn a jövő kongresszusra megkésztetődik.

Elvtársainktól függ minden. Ha megmarad az anyagi és erkölcsi támogatás, melyben idáig a központ s szervezetünk részesült, a haladás biztosítva van. Tudjuk jól, hogy minden egyes talpalattnyi teret harcra kell elfoglalnunk, hogy ellenségeink kipróbálják velünk szemben minden fegyvert, minden harci taktikát, ez azonban nem aggaszt bennünket. Harc vezet a győzelemre.

Csak hadd jöjjen a fekete csuha a forradalom vörös lobogója ellen. A győzelem a miénk lesz.

A szervező munkája még mindig csak a kelet-pennsylvániai városokra szorított. Sok a tennivaló azon a vidéken s így, bár értjük a központi elvtársaink türelmetlenségét, azonban még egy ideig a szervezetünk kénytelen a keleti vidékeken tartózkodni. Addig végezzék nyugaton levő elvtársaink az előmunkálataikat.

A HŰ SÁFÁR.

Loeb vámfőügyelő hű sáfárnak bizonyul. Teljes erejét kifejti, hogy a vámház kezelése minél kevesebbe kerüljön. Egy csomó embert elcsapott. A többinek fizetését leszállította. Most pedig reméli, hogy evenkint negyedmillió dollárt fog megtakarítani azért, hogy a vámházban a telefonok számát s természetesen az alkalmazottak számát is csökkenteni.

UJ HARCOS.

— Saját tudósítinktól. —

Toledo, O. julius 26.

Toledóban tegnap, julius 25-én megalakult az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség toledo-i osztálya nyolcvannal taggal. A beiratkozások még folynak s kilátásunk van rá, hogy az osztály taglétszáma rohamosan fog szaporodni.

A sztrájk, melynek vezetésére Detroitból lejöttek, véget ért. A sztrájkolók belátván jelen küzdelmük meddőségét, kimondták a sztrájk beszüntetését s kiki odamegy dolgozni, ahol munkát kap, ez azonban nem azt jelenti, hogy ezentul tétlenül tűrik a kapitalista kizsákmányolást. Ellenkezőleg. Szervekednek, hogy határozottabb és sikerebb legyen a harcuk a jövőben.

Ami munkánk valójában nehéz volt. Láttuk, hogy a sztrájkolók teljesen készületlenek, küzdelmük teljesen reménytelen. Fővilágosítani őket a szervezkedés hatalmáról, a tudásnak s céltudatoságnak erejéről; megnyerni őket a jövő küzdelmének: ez volt a feladat s e feladatnak az osztály megalakításával meg is feleltünk.

Ellenség van elég. A papok a szó legszorosabb értelmében megvadultak. A református pap szavát szegte és vasárnap délelőtt azt prédikálta, hogy bolondok-istenagadók vagyunk. El is küldte hűveit gyűlésünkre avval a kegyes utasítással, hogy verjenek bennünket agyon: vagy legalább is hajgáljanak meg bennünket záptojással. A vége az lett a dolognak, hogy akik agyonverni jöttek, azok is beiratkoztak s ha a kétkulacos tiszteletes ott van, aligha maga nem esett volna a maga ásta verembe.

A többi csuhás sem külön. Legutóbb már, hogy valamivel ártsanak, azt hirdették az asszonyok között, hogy mi el fogjuk rabolni az összes fiukat és leányokat. Támasztottak is egy időre közöttük nagy rémületet, de azután a csuha gassága fölött győzött a józan ész.

Gyűlésünkön eladtunk \$3.50 ára agitációs füzetet.

Egy közeli kőbánya vidékről is kaptunk föl-szólítást, hogy szervezzük őket, ez a munka azonban országos szervezőnkre marad.

Megemlítésre méltó még, hogy egy 19 tagból álló mükedvelő asztaltársaság is föl-szított, tagjainak nagyobb része nem fog többet értelmen, cél nélküli tevékenységet kifejezni értelem és célnélküli egyletekben: teljes energiájuk a szocializmusé.

ESEMÉNYEK.

A KAPITALISTA "BOSZUJA".

A mckees rocksi munkások sztrájkja ugyan-csak elkeserítette a Pressed Steel Car Co.-t. Hallatlan eset is volt az: a bérrabszolgák, az idegen nyelvű bérrabszolgák ember-voltukat merték elemegetni, emberies bánásmódot mertek követelni, emberhez méltó megélhetést mertek követelni.

De ez talán még nem is háborította volna föl annyira a Pressed Steel Car Companyt. Elvégre is nem azért adózik a társulat a városnak és államnak, nem azért juttat a profitból részt a hatóságoknak, hogy azok éppen ilyenkor hagyják cserben. Rendőrök, katonák, milícia, detektívek, — mind készen állt a társulat szolgálatára a munkások ellen: ha a kapitalista munkásvért szomjuhoz, legyen része benne. A kapitalista kielégítette boszuszomját a munkások vérel.

Azonban nemcsak a munkások okoztak boszúságot a Pressed Steel Car Companynak: Előálltak az üzletemberek; gyalázat, amit a társulat művel a munkásokkal. Hiszen annyik sincs a munkáscsaládoknak, hogy rendszeren táplálkozzanak és ruházkodjanak. Elő álltak a papok: mindeközben van határa, a munkások követeléseit nemcsak jogosnak, hanem szerénynek is, embertelenség ilyen követeléseknek a megtagadása. Előálltak a papok: ha a társulat kizsákmányolja a férfiakat, legalább hagyjon békét az asszonyoknak s leányoknak, a rabszolgá hajsárosok ne rabolják meg őket női becsületüktől. Ebből a sokféle hangból aztán előállt a közvélemény: a Pressed Steel Car Company ellen olyan harcot folytat a munkásság, melyet erkölcsi és anyagi támogatásban részesíteni minden becsületes embernek egyaránt kötelessége.

És sokan meg is tették. Anyagi és erkölcsi támogatást nyujtottak a sztrájkolóknak olyanok, akiket a társulat nem lövethet halomra. Más uton akar hát boszút állni McKees Rocks üzletemberein. Kijelentette a mckees rocksi és pittsburgi sajtónak s az üzletembereknek ellen-séges magatartása miatt új gyártelepét, mely harmadfél millió dollárba fog kerülni, nem McKees Rockson, hanem Chicagóban építteti föl, valamint a mostani telepet is át fogja tenni középnyugatra, valószínűleg Hammond-ba, Indiana államba.

A Pressed Steel Car Company evel a költőzködéssel vagy tizezer embert fog elvinni McKees Rocksról. Annak a tizezer embernek árucikkekre mindenképpen szükségük van s könnyebb a kereskedőnek a költőzködés, mint a gyártelepnek. A munkásokon még kevésbé állhat boszút.

Egyébként még elég jó helyzetben van a Pressed Steel Car Company. Megy ugyan, de a maga jószántából s magával viheti a munka szerszámait. Másként fog állni a dolog, amikor a társulat uram nem mennek, hanem "menesztenek" s a termelés eszközeit nem vihetik magukkal, mert azt a munkásosztály foglalja le!

ELRÖPPENT ILLUZIÓ.

A legtöbb városnak "charter"-e, a városi törvényeket tartalmazó szabadalomlevél, a lakosságnak meglehetősen széles rétegeire terjeszti ki az iskolák igazgatásának jogát. Vannak városok, ahol az iskola-ügyekben még azoknak is van joguk, akik nem polgárai az Egyesült Államoknak. Vannak városok, ahol bár a nőknek nincs szavazati joguk az állami és városi választásokban, az iskola-ügyekben a férfiakkal egyenlő jogokat élveznek. Általában mondhatjuk, hogy az össze intézmények között az iskolák azok, melyek fölött a nép leg-szélesebb rétege gyakorol legközvetlenebb ellenőrzést, — legalább az elméletben.

Tarrytownban a Pocantico Hills iskolai kerületben is abban a boldog illúzióban ringatóztak az iskola-ügyben szavazásra jogosultak, hogy az iskolák igazgatása a tölék függ. Hát ez az illúziójuk most elröppent.

Ma kellene megválasztani az iskolaszéket s a mult hét végén az összes szavazók körlevelet kaptak John D. Rockefellertól, amely körlevélben a nagy John D. az apróbb iskolák dolgaiba is beavatkozik s egyenesen megnevezi azokat az embereket, akiket az iskolaszék tagjaul óhaj. Tudvalevő, hogy John D. a Pocantico Hill kerület lakója.

Ez a körlevél még magában nem bizonyít semmit. Hiszen nekem is, neked is, neki is joga van körlevelet intézni s a szavazást illetőleg rendelkezést, ukázokat kibocsájtani. Hogy megfogadják-e az utasításokat, az más dolog. Hát John D. utasításait igenis megfogadják. Az ő ukázának van sulya. Ugyanis a Pocantico Hill kerületben a lakosok nagyobb része

John D. birtokain dolgozik. Rockefeller a munkáltató, a többi bérrabszolga. És hihető-e, akik a nap 10—12 óráján, az évrnek 300 napján egy embernek engedelmeskednek, egy embernek parancsa szerint mozognak, dolgoznak, azok egy napon, egy bizonyos ügyben hirtelen önértékesekké válnak? Hihető-e, hogy akik tudják, miszerint egy embertől függnek, amikor gyomrukrol van szó, ellen mernek szegülni azon ember akaratának, mikor az gyermekeik nevelését illetőleg azért vannak jogaik, hogy azokat érvényesíthessék is.

Pocantico Hill lakói úgy fognak szavazni, amint azt Rockefeller parancsolja s letesznek arról az illúzióról, hogy gyermekeik miként nevelését illetőleg azért vannak jogaik, hogy azokat érvényesíthessék is.

S a példa remekül illusztrálja, mit ér a munkásosztály joga, amikor a gazdasági hatalom a kapitalista osztály kezében van. Amint Pocantico Hill lakói nem érvényesíthetik jogait, mivel gazdaságilag egy embertől függenek, úgy a munkásosztály sem érvényesítheti jogait, mivel a gazdasági hatalom a kapitalista osztály kezében van.

S amint Pocantico Hill lakóinak elröppent az az illúziója, hogy a jog egymagában elégséges: úgy a munkásosztálynak is elröppent az az illúziója, hogy a jogok érvényesülhetnek a gazdasági hatalom nélkül. Be fogják látni, hogy a gazdasági hatalom érvényesül a jogok nélkül is.

S minél előbb látják be ezt a munkások, minél előbb vesztik el illúzióikat, annál jobb rájuk nézve. Annál előbb tűzik ki célul a gazdasági hatalom megszerzését az életszükség-ségletek előállításához szükséges eszközök megszerzése által.

—:o:—

MODERN AUGUROK.

A hanyatló Róma napjaiban egyáltalán nem volt szokatlan látvány, hogy a papok, kik a római társadalomban inkább a bírások szerepét töltötték be, ceremóniák s hókus-pókuszai között meggyászolták a székületeseket, akár vallásos gyakorlatokat végeztek, akár igazságot szolgáltatottak.

Tudták: miért nevetnek. A nép eleinte nem tudta. De mikor a nép is megtudta, az auguroknak nem volt benne köszönet.

Az ügyészek s a védőknek dühös törvény-széki harcaira, végtelen főlháborodásaira, kitőréseire gyanus fényt vet egy-egy ilyen mosoly. Szinte megszólalnak: milyen jó komédiások vagyunk mi ketten. Azaz, hogy néha hármán. A Thaw-ügy tárgyalásánál nemcsak a védő és a vádló komédiáznak. Nemcsak azok kacsintanak egymás szemé közé. A közzvaldó és a vádlott is megteszik. Jerome ügyész vádbeszédeiben valóságos szörnyetegnek, testi és lelki fekélynek festette Thawot.

Thaw pedig a rőpiratban, melyet Jerome ellen kiadott, az ügyészről szedi le ugy a böcsületet, hogy még az édesanyja se ismerne rá.

Ez azonban nem gátolja egyiket sem, hogy nap-nap után a törvényeségi illuszák megnyitása előtt, sőt közben is, kedélyesen ne társalogjanak s egymásra ne mosolyogjanak: milyen jól komédiázunk mi hármán.

Csak a bíró tud komolyságot parancsolni arcára. Mint valami Buddha-bálvány, úgy megül a bírói székben. Okul a multakon: veszedelmes, ha a nép megtudja, hogy az augurok mit nevetnek, hogy a törvénykezésnek, bírásoknak szent csarnoka csak komédiának színhelye. De még ha a bírótól tanula az ügyész, a védő s a vádlott is, maga az egész Thaw-ügy bizonyoságot tenne, hogy a mi kapitalista igazságszolgáltatásunk nem egyéb augurok ámitó ceremóniájánál!

A WRIGHT TESTVÉREK SIKERE.

Sok sikertelen kísérlet, néhány baleset után végre sikerült a Wright testvéreknek eleget tenni a kormány valamennyi föltételének, melyeket a repülőgép megvételüül kitűztek.

Az utolsó föltétel az volt, hogy a gép legyen meg egyfolytában tíz mértföldes utat kezelőjével s egy utassal. Péntek este tette meg Orville Wright ezt az utat minden akadály vagy nehézség nélkül s ezzel a repülőgép huszonegy mértföldért az Egyesült Államok tulajdonába ment át.

Wilbour Wright Washingtonban marad, hogy a gép kezelésébe a kijelölt tiszteket be-avassa, Orville pedig Németországba utazik, hogy a német kormány meghívására kísérletezzon. Előbb azonban mindketten Daytonba mennek állandó munkatelepre, hogy gépeiken némi javításokat eszközöljenek.

NÉPAKARAT SZOCIALISTA MUNKÁSLAP.

A Szocialista Munkáspárt hivatalos közlönye. Kiadja: Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség.

Megjelen minden kedden és pénteken. Előfizetési ár: Egész évre \$2.00, Fél évre 1.00, Negyed évre 0.50, Európába egy évre 12 korona.

A Munk. Bet. Szövetség hivatalos közlönye.

NÉPAKARAT

Published by the Hungarian Socialist Labor Federation of America, 528 E. 6th Street, New York, N. Y.

CH. ROTHFISER, National Secretary. A. WALDMANN, National Treasurer.

Issued every TUESDAY and FRIDAY.

Subscription yearly \$2.00, Single copies 0.02.

Entered as Second-Class Matter August 28, 1907, at the Post Office at New York, N. Y.

New York, TUESDAY, August 3.

A SPANYOL FORRONGÁS.

Spanyolország munkásnépe a napokban olyan forrongásban tört ki, melyet, sem lázadásnak, zavargásnak, sem forradalomnak nem nevezhetünk. Spanyolország körmánya, mint-ha vesztét érezte volna, belement egy megmondolatlan, ostoba háborúba a mörök ellen s a spanyol nép tiltakozik az emberélet s az ország javainak okatlan pocsékolása ellen.

Spanyolország népe még csak forrong, azonban a spanyol kormány magatartásától és intézkedésétől függ, hogy az általános elégedetlenségből, a forrongásokból s a sporadikán fölkelésből kigyúljon az általános forradalom lángja.

Az első nap még az volt a nép száján a jelző: Le a háborúval. A második nap már utána tettek: és a királysággal. És Barcelonában megalakult az ideiglenes forradalmi kormány. Madridban pedig a királyi palota ablakai alatt tüntettek a királyság ellen.

Csak egy lépés kell, hogy Spanyolország forradalmi elemi egyesüljenek, magukkal sodorják a hadsereg nagyobb részét s a királyságot nem fogja megmenteni semmi. S ez a lépés egyáltalán nem lehetetlen. A spanyol uralkodó osztályok, a hűbériség hanyatló maradványai s az izmosodó burzsoázia annyira kiuszorították, kiszípolyozták Spanyolország népét, hogy a bosszúvételnek már régen elérkezett az ideje.

A legérdekesebb, de a legtermészetesebb is ebben a készülődő, ideiglenesen elnyomható, de végkép el nem háriható, forradalomban az, hogy a burzsoáziának nincs mit veszteni általa, bár a burzsoázia büntetése volt a királyságnak minden gaztettben. Sőt sokszor a burzsoázia kényszerítette a kormányt a gaztettekre.

A spanyol népnek az a része, mely csak a külszint látja, (pedig ez a rész még többségben van), nem magában az osztályuralomban találja a bajnok okát, hanem az uralom külső megnyilatkozásában, a monarchikus államformában. A forradalmárok közül a "köztársaság" tulajdonképpen nem is forradalmárok. Meg akarják változtatni Spanyolország külső képét, el akarják törölni a királyságot s helyettesíteni akarják a köztársasági kormányformával, azonban nem akarják érinteni a lényegét: nem emelik föl a forradalom zászlaját az osztályuralom ellen, mely éppen úgy virul a francia vagy az amerikai köztársaságban, mint az angol királyságban, vagy a német császárságban.

A burzsoáziának tökéletesen mindegy, hogy végrehajtó bizottságának fejt elnöknek nevezik-e vagy királynak. Az osztályuralomra épített spanyol köztársaságban a spanyol burzsoázia csak úgy a kezében tarthatja a hatalmat, mint a spanyol királyságban, vagy esetleg még jobban.

Spanyolországának igazi, hatalmas forradalma csak ezután következhetik. Amikor a spanyol munkásosztály az osztályuralom ellen kel harca.

Ettől a forradalomtól rettegni fog a spanyol burzsoázia.

A LADOMÉRI CSODA.

A magyarországi "Népszava" írja:

"Igy nyáron történik a csoda leginkább. Telen nem igen. Legalább nincs rá eset, hogy a Szűz Mária megjelent volna valahol télen, amikor mindenki behuzza a fejét a subába, a nagykendőbe. A Szűz Mária maga is fázik és nem szívesen mutatkozik télen, amikor az ő lábait is megéssé a hideg, amikor az ő orra is vörös volna a fagytól.

Ha meg kell jennie, hát megjelenik nyáron, meleg időben, forró délelőn, reszkető déli-bábjáráskor, amikor nem nagy fáradságba kerül a fölforrott agyvelővel elhitetni, hogy ő az istennek anyja, aki megjelent a fa hegyében és könyörög érettünk most és a halálunk óráján, ámen. Elhiszi mindenki, akinek fölforrott az agyveleje, aki pihez a százfokos bigottság belső tüztől. Elhiszi a pap, aki igyekszik elhitetni másokkal is.

Ha sáskajárás éri a falu határát, az baj, az szerencsétlenséget jelent. Ha Szűz Mária jelenik meg a csorda kútjában, az akasztófának használt száz esztendő akácia hegyében: az szerencsét jelent. Az uristen kitüntette a falut. Ez szerencsét jelent, legalább a papnak bizonyosan azt. Misést kell mondani a kut szájánál a fa alatt. A misének ára van, a bucsujárás pedig azt jelenti, hogy pénz áll a hához. Szóval egy-egy fatetején álló Szűz Mária több ezer korona évi jövedelem-szaporulatot jelent az eklézsiának.

Most Ladamér nevű györmegyei faluban jelent meg istenanyánk. Lukács Lászlóné asszony látta meg és azóta nincs nyugalom a faluban. Az asszonyok éjjel-nappal lesik a fa tövében és a plébános ur keneteljes szavakkal buzdítja őket, hogy csak meressék a szemüket: megjelenik nekik is a Szent Szűz. Otthon eheti a macska a rántást, nyus, aki megkeverje, nincs, aki a kótkodáló tyúk leborítsa, aki a szomjas jószágot megittassa, aki a fáradt aratónak ebédet vigyen. A ladaméri asszonyok lesik a csodát.

Annnyira fölfordították a falu rendjét, hogy a csendőrségnek kellett beavatkoznia a dologba és amint Győről jelentik a Szűz Mária-látó asszonyt be akarja vinni a bolondok házába megfigyelés végett.

No, igazán jól teszik. Tessék csak minden csodáló bolonddal egy elbánni, mindjárt kevesebb lesz a csoda, mindjárt egészségesebb lesz a falu. Hanem a papról se tessék megfedkezni. Ugy csendőri módon, m. kir. vallatás formájában tessék tőle megkérdezni, hogy hisz-e tisztelendőséged abban, amit prédikál? Ha igazat mond, ne üssék tovább, de addig igen.

A BUZATERMÉS.

A "Northwestern Miller", egyik legmegbízhatóbb lap a buzatermelés fölbecslésében. Minnesota, South Dakota és North Dakota államoknak idei buzatermését 250 millió bushelre becsüli, melynek a mai árak szerint 300 millió dollárt kell jövedelmének, vagyis 165 millió dollárral többet, mint a múlt évben. Ugyancsak jó termésre van kilátás más államokban is. S dacára a jó termésnek, a kenyérnek ára folyton emelkedik, a kiszagáknak helyzete folyton rosszabb lesz.

Hanem a buza "corner", a nagy tőkéseknek buzával üzérkedő csoportja milliókra tesz szert.

PUSZTULNAK AZ INDIÁNOK.

Valentin, az indián-ügynök főbiztosa tudósítást kapott, hogy Wisconsin államban tizenkét ezer indián hajlék és élelem nélkül maradt a minapi felhőszakadások és áradások következtében.

Az indiánok helyzetét olyan kétségbeesettnek tüntette föl a tudósítás, hogy Valentin rögtön sürgönyözött La Pointa-ba, a szövetséges államok wisconsini indián-ügynökségéhez, hogy haladéktalanul küldjön élelmiszert az éhalállal küzdő indiánoknak.

Legtöbben szenvednek a Bad River Indian telep lakói. Ezeknek sátrait, kunyhóit teljesen elsöpörte a víz s egyáltalán semmijük sem maradt meg élelmiszerekből s házi eszközeikből.

KIFIGURAZOTT BEVÁNDORLÁSI BIZTOSOK.

Érdekes história történt a napokban, melynek színtere részben Ellis Island, részben Hoboken volt.

Heinrich Thomas, texasi kereskedő látogatón volt Németországban s menyasszonyával, Huhلمان Matildával tért vissza. Bár a férfi és a nő külön kabinban utaztak, a bevándorlási hatóság veszelvény láta az érkölesöket s a menyasszonyt deportálásra ítélte.

Thomas hiába tiltakozott, hiába kérte a bevándorlási hatóságot, hogy adják ki menyasszonyát, kit feleségül akar venni. A nőt a hajóra szállították vissza, mely Hobokenből volt visszaindulandó Európába.

Thomas, midőn látta, hogy hasztalan minden beszéd, egy békebíróval fölment a hajóra a kapitány engedelmével s tíz per alatt megkötötték a házassági szerződést. Akkor aztán polgári jogaira hivatkozva kikötölte feleségét. A bevándorlási hatóság kénytelen volt kibocsájtani a nőt s lemondani ez egyszer az amerikai jó erkölcsök megvédéséről.

Magyarországi hírek.

LEÁNYKERESKEDÉS — A KÓRHÁZBAN

A budapesti lapok a szabadkai Mária-Valéria-kórház botrányáról írják. Arról van szó, hogy a nevezett kórház egyik segédorvosa jelentést tett a rendőrségnek, hogy megjelent nála egy kulai (Bácsbodrogm.) mulatóház-tulajdonos és a kórház egyik ápolónőjére rendkívül kompromittáló levelet mutatott föl. A levél Patocska Mária ápolónő kézírása. Az ápolónő levélben szólította föl a mulatóház tulajdonosát, hogy jöjjön át Szabadkára, most vannak szép lányok, válogathat közülük, vásárolhat belőlük. A kulai ember egészen ártatlan arccal mutatta föl a különös meghívót, amilyent ő is, mások is sűrűn szoktak kapni. A vizsgálat megindult és megdöbbentő eredményt járt. Megállapította a rendőrség, hogy Patocska Mária a kórházban ápoló cseledeleányokat és kénköket a szabadkai és vidéki mulatóház-tulajdonosoknak közvetítette és értük személyenkint tíz korona közvetítési díjat szedett. Ada (Bácsbodrogm.), Dorozsma, (Csongrádm.) Kula, Szegec, Óbecse és Csongrád éjjeli mulatóhelyeinek a tulajdonosai állandó érintkezésben álltak vele, sőt voltak különféle leánykereskedők is, akiknek állandóan szállított. Sokszor közvetített olyan lányokat is, akik még nem gyógyultak föl egészen. Hetenkint három-négy nőt közvetített. Az ápolónőnek — az eddigi nyomozás szerint — Zaborcz Erzsébet, gazdag topolyai asszony volt a büntetés, aki betegnek jelentkezett a kórházban, ott fektült hónapokon át és közvetítette a leánykereskedelmet. Ez az üzelem már hat esztendő óta tart. A rendőrség az ápolónőt is, büntetését is letartóztatta.

MI TÖRTÉNT A CELLÁBAN?

A szabadkai "Bácsmegegyi Napló"-ban olvassuk, hogy Bácsapolyán egy Majoros Pál nevű földmivest a múlt hó negyedikén részegen találták az utcán Fodor János helyettes őrszervezőt és Kovács István (Mátyus) topolyi rendőrök, akik az ittas embert a közösgé háza cellájába vezették. Ez a cella szűk, sötét, keskeny ablakárcsallal ellátott kamra, amelynek kellemetlen levegőjében állandóan négy-öt folyót szoktak őrizni. Majoros csak egy éjjel volt a cellában. Másnap, amikor kijöszonodott, hazaengedték. Majoros Pál rosszultról panaszkodott és ágyba fektült. Odahaza azt mondta, hogy a rendőrök össze-vissza rugdosták és a földön tapostak rajta. Majoros tizen-negyedikén meghalt. Utolsó órájában is a rendőrök okolta a halálával és bosszúra kérte a családtagjait. Majoros utolsó kívánságát csakhamar szárnyára vette a szöbeszéd és nemcsak a egész Topolya a rendőrök állítólagos brutálisáról beszélt. Dr. Mészöly, a topolyai járásbírósg vezetője erre elrendelte a hulla fölboncolását. Dr. Sárkány közösi orvos fölboncolta a tetemet. A holttesten semmi külső sérülés észlelhető nem volt, ellenben az egyik bordacsontja ketté volt törve. Azt is megállapították a boncolás, hogy Majoros halálát — közvetlenül — szívzélhűdés okozta. Majorost azóta már eltemették, de a rendőrök ellen nem indult még meg a hivatalos vizsgálat. Így hát nem igen lehet tudni, mi igaz a kőszá hibából és hogy agyonkötötték-e a topolyai rendőrök a szerencsétlen napszámot, avagy Majoros hazudott-e az utolsó órájában?

ORVOSOK A PÁRBAJ ELLEN.

A Budapesten tavaly megtartott első nemzetközi párbajellenes kongresszus egyik határozata értelmében a párbaj ellen és a becsületvédelmére alakult nemzetközi szövetség, mely Budapesten székel, az augusztusban ugyancsak Budapesten összeült nemzetközi orvoskongresszus elnökségéhez a következő kérelemmel járult: "Fejezze ki a kongresszus óhaját, hogy az orvosi kar általában és a kongresszus tagjai különösen tartózkodjanak párbajestekben minden részvételtől, legyen az segítségnyújtás orvosi minőségben, vagy bármi más ténylegesség, amely a párbaj lehetőségét elősegíteni alkalmas."

Ilyen értelmű határozatot Olaszországban már több orvosi egyesület és országos kongresszus hozott.

KATONÁÉK MINDENT AKARNAK.

Aradon az új vashíd építésénél, a katonai vár területén ásás közben a munkások régi pénz és 1848-ból származó ereklyéket találtak és ezeket átadták a hidépítést vezető mérnöknek. Gerhauer ezredes, a 33-ik gyalogezred és az aradi helyőrség parancsnoka megtudta ezt és fölszólította a mérnököt, hogy azonnal szolgáltatja ki az ereklyéket, mert azok a katonai kincstár illetik s a bécsi katonai muzeum igényt tart rájuk. Az ezredes kívánságát azonban nem sietett teljesíteni a mérnök, hanem tudomására hozta katonáknak, hogy az ereklyéket Arad város rendelkezésére bocsátotta. A katonai parancsnokság erre tizenkéttagu bizottságot menesztett a polgármesterhez, aki kijelentette, hogy nem teljesíti az ezredes kívánságát. Most a hadügyminisztérium is mozgósított katonáék, de a civilhatóság már intézkedett is, hogy az ereklyéket az aradi ereklye-múzeum kapja meg.

Külföldi hírek.

AZ OROSZORSZÁGI KOLERA TERJED.

Bár a Pétervárról érkező tudósítások a megbetegedések csökkenéséről beszélnek, — Bécsből azt jelentik, hogy a belügyminisztérium egészségügyi osztályához érkezett hivatalos hírek szerint már Pétervár környékén is terjed a kolera. Kronstadban hét kolera megbetegedés történt, közülük három halállal végződött. A főváros környékén, a pétervári kormányzósgában fekvő szomszédos helyiségekben július első hetében 101 új koleraeset fordult elő, amelyek közül halálos végű volt 39. Pétervárról július első hetének végén 712 kolera beteget ápoltak.

SZÖKÉS A FOGHÁZBÓL.

A moszkvai országos fegyházból 12 fegyenc és fegyencnő megszökött. Most kiderült, hogy a szökést az egyik börtönőr és a fegyházőr felesége segítette elő, akik mindketten a forradalmi párt tagjai és csak néhány hónapja vannak a moszkvai országos fegyházban alkalmazva magas protekció folytán. A fogházok közül néhányan életfogytig tartó kényszer-munkára voltak elítélve, mert merényletet forraltak a cár elé ellen. Két szökővényt ismét elfogtak, a többiek elmenekültek.

KÉT MEZTELEN KATONA.

Tendárból (Brandenburg tartomány) jelentik a következő titokzatos esetet: A minap hajnalban lövés dördült el a 10. huszárezred kaszárnyájával szemközti levő fogadó egyik szobájában és a szálloda alkalmazottai holtan találták Zeuner huszárezredbeli tiszthelyettest. Zeuner az éjszaka egyből mulatott a kaszinóban több tiszttel, aztán kávéházba ment és késő éjjel tért haza. Teljesen le volt vetkőzve és az ágyban fektült átlőtt fejjel, mikor a szálloda személyzete berohant. A folyosón a fogadó alkalmazottai ugyanakkor Baumgart önkéntessel találkoztak, aki szintén le volt vetkőzve és éppen be akart menni szobájába. A golyó Zeuner hadnagy nyakcsigolyájánál hatolt be és a homlokon jött ki, tehát ki van zárva az öngyilkosság. Baumgart önkéntest letartóztatták. Zeunert tiszthelyettes a kaszárnyával szemközti levő fogadóban az első emeleten lakott és mellette jobbról-balról van Baumgart és Vos önkéntesek egy-egy szobája. Baumgart és Zeunert nagyon jó barátságban élt egymással. Baumgart ittas volt s valószínűleg részegségében lötte agyon a tiszthelyettest. Egy később érkezett távirat már azt mondja, hogy a vizsgálat körülbelül teljes bizonyossággal kiderítette, hogy Baumgart önkéntes homoszexuális okokból lötte agyon a tiszthelyettest és a revolver, amelyet a holttest mellett találtak — ezt már megállapították — Baumgart tiszthelyettesé.

A SPANYOL-MÓR HÁBORÚ.

Párisból érkező jelentések szerint a spanyolok nagy vereséget szenvedtek. Marina tábornok hivatalos tudósításában kétszáz halottról s hatszáz sebesültről beszél, azonban tartanak tőle, hogy pontosabb jelentések nagyobb veszteségeket fognak fölűteni.

A spanyol hadihajók bombázzák a Gumry hegyet, melyet mörök megszálltak. Bár a spanyolok az utóbbi napokban segítséget kaptak, még mindig a védelemre szorítkoznak, mivel a mörök is újabb csapatokkal erősödtek. Franciaországból utasítás érkezett az afrikai francia csapatoknak, hogy a marokkói határokon kísérjék figyelemmel a mörök mozdulatait.

A CÁR A FRANCIA VIZEKEN.

Cherbourgban központosították a francia csatorna-flotillát a cár hajójának fogadására. A helyőrséget megerősítették, a kikötőbe ötven torpedóhajót rendeltek, hogy figyelemmel kísérjenek minden gőzöst.

Fallières elnök a Verité hadihajón fogadta a cárt. A találkozás és a szokásos fejedelmi csókváltás után a minden oroszok hóhéra s a francia burzsoázia elnöke a Galilee hadihajóra mentek ebédelni. A cár most Angliába készül, hogy Edward királlyal találkozzék.

Párisban hatalmas népgyűléseken s tüntető körmenetben tiltakozott a munkásnép a cárnak. Oroszország hóhérijának a látogatása ellen.

BENSZÜLÖTTEK MÉSZÁRLÁSA A KONGOBAN.

Párisi jelentések szerint a francia Kongo északnyugati vidékén véres összeütközések voltak a benszülöttekkel. Egy ilyen ütközésben a francia katonaság 40 benszülöttet ölt meg és igen sok benszülött megsebesült, a franciák részén pedig egy vadászkatona elesett és egy hadnagy halálosan megsebesült. A következő harcban a franciák 280 benszülöttet öltek meg, míg a francia csapat részén négy katona esett el, egy hadnagy, egy tiszt helyettes és 17 vadász megsebesült.

ELVTÁRSÁK!

OLVASSÁTOK ÉS TERJESSZÉTEK A NÉPAKARATOT.

TÁRCA.

A CSERE.

— Irta Farkas Antal. — I.

XIX. Péter Pál öfelsége akkorakat ásitott az ágyban, hogy majd kibukott a száján. A főudvarmester éppen az imént jelentette, hogy huszárezredesi uniformistát méltóztassék legkegyelmesebben felölteni, mert nedves idő van és huszárezredesi uniformis nélkül könnyen náthát kaphat öfelsége. Az meg kellemtelen dolog az országra nézve is, mert ha öfelsége náthás, fáj a feje, ha pedig öfelsége legmagasabb feje fáj, akkor mégis és ilyen állapotban hamar kormányválságot idézhet elő. Maga elé citálja a kormányelnököt, le-szamarazza, aztán meghagyja neki, hogy 24 óra alatt pereputtyostul tisztuljon a kormány éléről, majd keres ő olyan társaságot, amelyik nem csal, nem lop, nem hazudik. Igen ám, de ez nehéz munka és legtöbbször sikertelen fáradság. Meghívások, tárgyalások, megbízások, trónbeszédék fölolvása és más egyéb haszontalanságok után tapasztalja az ember, azaz pardon! — a király, hogy csak ott van, ahol volt: egyik kutya, másik eb.

Miután XIX. Péter Pál öfelségének semmi kedve sem volt egy kis náthával kormányválságot fölözni, kapta magát, ruganyos léptekkel kiugrott az ágyból, becsengette a huszárezredesi uniformistát, magára huzatta, aztán bement a trónterembe, fürgén szétnevezett, egyet nyujtokozott és még egyet ásitott.

— Mi az ördögöt kéne ma csinálni? Kérdé-önmagától.

Maga volt a teremben, nem kapott feleletet senkitől. Az órára nézett. Tíz óra volt. Eszébe jutott, hogy ilyenkor dolgoznia kell. Föltette fejére a koronát, vállára borította a királyi palástot, kezébe vette a királyi pálcát és a trón lépcsőin ruganyos léptekkel fölcsietett, beleült a trónba, elhelyezkedett és — uralkodott.

Tízről tizenegyre kellett így uralkodni. Az udvari orvos rendelte, mert a királyi jelvényeknek felöltése körül végzett mozgás, a trónlépcsőjárás öfelsége emésztése körül pompás szolgálatot végzett.

A kuleslyukon beleselkedő főudvarmester intésére az egész városban megállt a forgalom. Csönd lett, nehogy öfelsége uralkodásának az ország érdekeire nézve fontos perceit zavarják.

Tizenegy órakor leszállt a trónról, csöngött, a berobogó testőrök leszedték róla a királyi jelvényeket, elzárták, aztán kirohantak, gardájuk glédába állt, az erkély előtt edel-féltak, majd sortűzet adtak, ami azt jelentette, hogy öfelsége reggelizni fog, de mielőtt ezt tenné, elmegy valahová gyalog.

Elment, visszajött, megreggelizett, az udvari főorvos megvizsgálta az úterét, a gyomrát és sétát rendelt. Öfelsége sétára készülődött, de ebben a pillanatban azt jelentették, hogy a miniszterelnök ur lihegve jött a várba, audienciáért esedezik.

— Baj lehet — gondolta a bölc urakodó és tüstént elrendelte, hogy a miniszterelnök másnap délelőtt kihallgatásra jelentkezze. Azzal elindult sétálni.

Másnap dolgozó szobájában fogadta a miniszterelnököt. A vén, kopaszfejű, ravasz tekintetű államférfi megnyugtatta a királyt, hogy nincs árvíz, a termési kilátások is kedvezőek, ellenben az ország legutolsó társadalmi rétege, a munkásosztály forrong, nem akar dolgozni, mert kevesli a bért.

— Hát ne dolgozzék! — felelt rá a bölc urakodó.

— Feséged bölcsesége ragyog, mint Salamon tökéletessége, de ha a munkásosztály nem dolgozik, az állam gépezetében bajok származhatnak.

— Hm — szólt a bölc urakodó kellő megfontolás után.

— Felségednek teljesen igaza van — hagyta helyben a miniszterelnök — a helyzet komoly és éppen ezért, mielőtt valamelyes erősebb eszközökhöz nyulnánk, kérjük a legalázatosabban felséged jóváhagyását.

— Majd tanulmányozás tárgyává teszem a dolgot — mondá a király. — Kotrodj, vén kutya!

A miniszterelnök majd hanyattvágódott a meglepetéstől. Hogyan, hiszen ezt a kifejezést ők szokták használni valahányszor hozzájuk fordulnak sürgős ügyekben. Azonban nem volt ideje hanyattvágódni, mert öfelsége összeütközött a sarkantyúval, jelezvén, hogy audiencia véget ért. A vén, sunyi államférfi kismopolygott az ajtón és a rávárakozó újságíróknak azt felelte: — Csak annyit mondhatok, hogy öfelsége nagyon kegyesen fogadott.

II.

XIX. Péter Pál öfelsége az udvari Operából hazafelé hajtattán, megállította a fogatát és a kocsisának ezt mondta: — Olivér, hajtás a sztrájtanyára.

Olivér szófogadott. A sztrájtanya közelében egy szomorúan álldogáló munkást pillantott meg öfelsége.

— Hó! mondá a bölc urakodó.

Olivér megállásra bírta az udvari lovakat. Öfelsége ruganyos léptekkel kiszállt a kocsi-szájából és a szomorú munkáshoz sietett.

— Jó estét barátom. Megismeresz?
 — Sohse láttalak, nem tudom, ki vagy.
 — A királyod vagyok.
 — Csak folytassad — szolt egykedvűen a munkás.

— Hát te ki vagy?
 — Én elsősorban éhes vagyok. Aztán munkás volnék, de most sztrájkban vagyunk, nem dolgozom, mert ha dolgoznám, akkor is éhes volnék, miután a kenyérre valót is alig adják meg azok a gyárosok, akiknek mi milliókat teremtünk.

— Ha így van, nem jól van. De majd én magam utána nézek ennek. Fogadj szót, cseréjül velem gúnyát. Te hazahajtatás a váramba. Holnap te leszel a király, míg én haza nem jövök. Hogy rád ne ismerjenek, nesze királyi álszakálam. Tíz-tíz tizenegyet ülsz a trónon, uralkodol, aztán reggelizel, sétálsz, majd eléd kerül a miniszterelnököt, hogy mit mond. Én pedig a te gúnyádban szétnevezek köztetek.

— Jó, jó, itt a ruhám, de becsülettel viseld. Be ne állj benne sztrájkörönek, mert esetleg kiporolják rajtad.
 — Helyes, barátom, de te meg föl ne fordítsd az országot, míg én itt járok.

Gúnyát, szakállat cseréltek és elváltak. XIX. Péter Pál bement a sztrájkantárra, az alkirályt pedig Olivér hazavitte a várba.

III.

XIX. Péter Pál, az álmunkás vöröse taposolta tenyerét a sztrájkantárra szónokának a beszéde alatt. A nagy lelkesültségtől meg is szonjajozott, a zsebéhez nyúlt, hogy fölörpint egy pohár sörre, de rémületen tapasztalta, hogy egy krajcárja sincs. Hitelbe kért. Kinevették. Egyszerre hirtelen jött, hogy itt a rendőrség, erős szakkal fölcsatolja a sztrájkantárra.

— Főlkasztatom a főkapitányt — gondolta az álmunkás abban a pillanatban, mikor egy markos rendőr nyakon kapta és kegyetlenül eltaszította. Kereste a száját, de úgy ütötték meg, hogy csak csillagokat látott. Erre még nem állt föl, hát szépen bevették a főkapitányságra és minden teketória nélkül lecsukták egy sereg éhes emberrel.

IV.

XIX. Péter Pál király hasonmása, az alkirály már reggel öt órakor talpon volt. Fölzavart mindenkit. Ki-ki lásson a dolgához, elég volt a heverésből. Azt hitték, hogy megőrült. Az udvari főörvos az üterét akarta megtapogatni, de úgy kilődította az ajtón, hogy az orrán támaszkodott.

Aztán evéshez látott. Régen evett, éhes volt, jól esett neki a pompás koszt. Evés közben észbe jutott, hogy a többi munkások se ettek.
 — Hívjátok ide a miniszterelnököt!
 — De hiszen még öt óra van, fölséges uram. Még alszik.

— Ráncigáljátok ki az ágyból. A miniszterelnök ott hajlongott előtte.

— Mi újság?
 — Főlséges uram, baj van. A munkások lázadó sheonaiak, szocialisták. Nagyobb bért követelnek, mint fölségednek a fizetése. Pedig paradicsom az életük. Már az éjszaka kénytelen voltam fölcsatolni a sztrájkantárukat, mert közveszélyesek lettek, az állami rendet fenyegették.

— Hazudsz vén kutya! El vagy bocsájta pereputyostul.

A miniszterelnök ur a reávarakozó újságíróknak csak annyit mondott:
 — Öfelsége sok évi szolgálataimnak teljes elismerése mellett a legkegyemesebben fölmenteni méltóztatott.

V.

XIX. Péter Pált, az álmunkást a zsebében levő iratok segítségével, kellő igazolás után elbocsátották a rendőrségről. Szaladt haza. A várór visszalökte. Szörnyen éhes volt pedig és lármázni kezdett.

— Csitt, nem hallod, hogy a király éppen most uralkodik, aztán meg majd reggelizik. Az álmunkás nem hallgatott, bekiabált a király ablakán.

— Hallod-e, gyere ki, édes barátom, mert elveszek éhen.

Az alkirály meghallotta és a kapuzhoz szaladt.
 — No, csakhogy hazajöttél, mert ha még egy kicsit késel, mindenkit elcsapok, még téged is.

Levetköztek, ruhát cseréltek és a csalafintaságnak hamar híre futott.

A sunyi miniszterelnök örvendve sietett a várba. Éppen izent érte a király.

— No, mi újság, hogy állunk a sztrájkjal? A miniszterelnök, aki megtudta, hogy a király járt a sztrájkantánynál és látta, hogy összevissza verték, egy kis börtönzár is terjeng körülötte, bizonyosan a munkások éhségébe is belekóstolt, alázatosan rebegte:

— Legkegyelmesebb főmentésemért esedezem.

— Szükségtelen, az elődöm már fölmentett. Én csak a jutalmat adom ki.

Főlemelte a lábát, de nem tudta használni, mert nagyon megtaposták a rendőrök.
 Nos aztán, a mese vége az, hogy rend lett az országban.

UTCAI HARC A NÉGER NEGYEDBEN.

A 134-ik utcában a Lenox Ave.-hoz közel, a "Kis-Afrika"-ban a rendőrség elfogott néhány néger leányt, mire csakhamar ötezer néger vonult ki a rendőrök ellen. Három kerületből kilencven rendőr gyülekezett össze, hogy a zavargókat szétoszlassák.

Egy ideig a rendőröknek veszélyes volt a pozíciójuk a fölingerelt tömeggel szemben, mely botokkal, téglákkal, sőt revolverekkel támadt rájuk.

A harc 11 óra után kezdődött s jóval éjjel után ért véget.

MUNKÁSSORS.

Egy idősebb, idáig ismeretlen külü munkás bukott le egy épület harmadik emeletéről a Lispenard St.-en.

Munkát kért az öreg, ki — mint előadta fölvételekor — hosszú ideig volt már munka nélkül. Föl is vették s fölküldték a harmadik emeletre ablakot tisztítani. A vaskorlát, melyben kapaszkodott, a korhadó ablakrácsban csak lazán állt s a ránehezülő súly miatt kiesett. A szerencsétlen munkás rögtön agyonzúzta magát a kövezeten.

A CENTRALIZÁCIÓ FELE.

Montrealból jelentik, hogy a kanadai nagyobb cementársulatok között megegyezés jött létre az egyesülésre vonatkozólag. E szerint a megállapodás szerint a kanadai cementgyárak huszonöt millió dollár alaptőkével Canadian Consolidated Cement Co. név alatt egy társulatot olvadnak össze. Mivel az új társulatban helyet foglal az International Cement Co. is, mely a kanadai cementtermelésnek két harmadát tartotta kezében, az új társulatnak monopoliuma csaknem egészen tökéletessé vált.

CHUNG SING ÉRDEKÉBEN.

A kínai negyed kereskedői azzal érvelve, hogy Leon Ling elfogatása most még végkép bizonytalanná vált, minden követ megmozgattak, hogy Chung Sing, kit mint "tanut" a rendőrség június 9-ike óta tart fogva, szabadon bocsájtassék.

Bishoff bíró rendeletet bocsájtott ki, hogy Chung Singet a rendőrség állítsa a bíróság elé, mely dönteni fog a kérdésben, hogy szabadon bocsájtandó-e, vagy mint tanu, a fogságban maradjon-e még.

Hir szerint a rendőrség, Linget nem találván, Chung Sing ellen akar vádat emelni első fokú gyilkosság miatt.

BESZAPPANOZTÁK A SINEKET.

A Brooklyn Rapid Transit Company vasutjain a Culver vonalon több köcsvezetőt azt tapasztalta, hogy hiába fekezik a köcsök, azok a sineken tovább szaladnak negyvenötven lábnyira is, sőt még nagyobb távolságra.

Alaposabb vizsgálat után rájöttek, hogy a sinek be vannak szappanozva nagy távolságon. A brooklyni titkos rendőrök kinyomozták a tetteseket néhány fiu személyében. A társulat porbe fogta a fiukat a rossz tréfa miatt, melynek igen könnyen eshetett volna áldozatul emberélet is, mivel a megállónál, keresztelésnél nem tudták a vonatokat megállítani.

VERSENY A LEVEGŐBEN.

Az Alaska-Yukon-Pacific kiállítás igazgatósága Seattleből kérdést intézett Bleriothoz, a francia léghajóshoz, hogy hajlandó-e versenyre kelni a Wright testvérekkel a kiállításon. Az igazgatóság ugyancsak fölcsatolta a versenyre a Wright testvéreket is. A versenyre kitűzött díj 25 ezer dollár.

Bleriot, bár az igazgatóságnak még nem küldött választ, hajlandó a versenyre. A Wright testvérek, kik most Fort Meyersben kísérleteznek, még nem nyilatkoztak, de valószínű, hogy elfogadják a meghívást.

HOGYAN SZOLGÁLTATJÁK AZ IGAZSÁGOT?

Három évvel ezelőtt három ember állt a norwichi bíróság előtt betöréssel vádolva. A rendőrség koronatanúja egy fiu volt, Marchman Vilmos. Az ő vallomása alapján ítélték el a három váditottat.

Most, három év után, előáll Marshman és kijelenti, hogy hamis vallomást tett, vallomására hamisan esküdött s ezt a vallomást a rendőrség csikarta ki belőle a "third degree" alkalmazásával.

A rendőrség a betörés után Marshmant vádolta a betörés elkövetésével, hogy megijessze a fiut, majd azzal birtázták, hogy szabadlábra helyezik, ha megmondja, kik a bűnösök, mikor ez sem használt, teljes huszonnégy óráig faggatták, hogy ellenmondásokba zavarják s végre a teljesen megtört fiu csak egy találmára három embert nevezett meg.

Ezután már nem vallatták tovább, hanem a három embert elfogták s a fiut tanúnak állították ellenük.

A bíróságnak akkori igazságszolgáltatását most betetőzi az, hogy nem a vallató rendőrök, hanem a fiut helyezik vád alá hamis tanúságtétel miatt.

A SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT ELVI NYILATKOZATA.

(Befejezés.)

A Szocialista Munkáspárt olyan célokért küzd, melyeknek előbb vagy utóbb meg kell valósulniok; melyeknek megvalósulását lehet ugyan siettetni, vagy hátráltatni, azonban végkép megakadályozni nem lehet.

S éppen azért, mivel a célok megvalósulását lehet siettetni vagy hátráltatni, szervezkedni kell a munkásszótálynak, hogy a győzelem napját siettesse, harca kell szállni a kapitalista osztály ellen, mely a mai rendszer bukásának napját szeretné késleltetni, a munkásszótályt szeretné örökösen a bérszolgátságban tartani.

Bár ez nem fog sikerülni a kapitalista osztálynak, a szervezeten munkásszótálynak harcait leverheti s a szervezeten munkások ezernyi szenvedést zúdítthat.

Hogy a munkások minél kevesebb áldozat árán érjék céljukat, szervezkedni kell; ezért mondja az elvi nyilatkozat:

Fölvijunk tehát Amerika összes bérmunkásait, hogy a Szocialista Munkáspárt zászlaja alatt osztálytudatos táborra szervezkedjenek, mely jogainak tudatában el van szánva azok kiküzdésére. És fölcsatolunk egyszersmind minden értelmest polgárt is, hogy lépjen minden tartózkodás nélkül a munkás-osztályérdek terére és vegyék ki részüket az emberiség fölzsabadításának hatalmas és nemes művéből, úgy hogy egyszer s mindenkorra végét vethessük a mai barbár osztályharcnak azáltal, hogy a földet s a termelésnek, szétosztásnak, szállításnak minden eszközét a népek közülfeljöpari háborút, a társadalmi rendszertelenséget az együttműködésen s a közülfeladon alapuló rendszerrel helyettesítsük; rendszerrel, melyben minden munkás szabadon és teljes mértékben érvényesítheti a civilizáció összes modern tényezőit által sokszorosított képességeit.

Miként az elvi nyilatkozat utolsó szakaszából kitűnik, a Szocialista Munkáspárt nemcsak a munkásszótályt, nemcsak a bérrabszolgát, de minden értelmest ember fölcsatolja, hogy segítsen a szocializmus megvalósításának, az emberiség fölzsabadításának nagy munkájában.

És ez természetes. Mert igaz ugyan, hogy ez a harc elsősorban a munkások harca s a győzelem a munkásszótály győzelme s a munkásszótály fölzsabadítása a munkásszótály műve lehet, azonban az is igaz, hogy a győzelemnek eredménye, a szabadság s a jólét minden embernek közös kincse lesz s a szocialista társadalom áldásából nem fognak kizárni egy embert sem. Tehát minden értelmest embernek, akár bérmunkás, akár nem, érdekében áll a mai barbár rendszer megszüntetése s az igazi civilizációnak újat megnyitó rendszer megteremtése.

A SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT ELVI NYILATKOZATA SZERINT, HOGY ÖSSZEFOLGALJUK:

A mai társadalom két osztályra oszlik: a munkásszótályra s a kapitalista osztályra. A kapitalista osztály birtokában van a termelés eszközeinek s ezáltal megszerezte a gazdasági hatalmat s megsemmisítette a munkásszótály legelmeibb jogait.

A két osztály között osztályharcnak kell folyni, melyben a munkásszótálynak célul azt kell kitűznie, hogy a termelés eszközeit fölfoglalja s az egész nép közös tulajdonává tegye.

A mai társadalmi rendszernek a saját gyöngeségein s hibáinál fogva meg kell ásnia a saját sírját; fejlődésének irányja pedig a szocialista társadalomra utalja az emberiséget.

Akik a Szocialista Munkáspárt elvi nyilatkozatát megértik, helyeslik s a benne kitűzött célt küzdenek: azok harcosai a legnagyobb törekvéseknek, melyek valaha embereket lelkesítettek.

A NEW YORK-LONDONI KÁBEL.

Fontos változtatást eszközöltek a mult héten a new york-londoni kábelben.

Huszonöt évvel ezelőtt rakták le a Flamish Cap nevű kábel, mely Európát s az Egyesült Államokat összekötötte. Azonban a táviró vonal nem jött be New York városába s a londoni táviratoknak más utakon való továbbítása természetesen idővesztéssel járt. Most a kábelhez egy új vonalat csatoltak, mely Manhattan Beachen keresztül bejön egyenesen New Yorkba a Broad Street-en levő kábelállomásra. Ez a változtatás 35 százalékkal csökkenti a táviratváltáshoz szükséges időt.

AZ "ARANYIFJUSÁG".

Mult vasárnap ismét alapos zenebonát csapott az "aranyifjuság" a new yorki subway egyik vonatán.

Vagy husz "jobb családból való" suhanc ült be az egyik kocsi s csakhamar összetörték minden ablakot, megverték a kalauzokat, belekötötték az utasokba s megverték a társulat detektívjeit.

Végre is a rendőrségnek kellett kivonulni, hogy az "aranyifjuság" garázdálkodásának véget vessen.

NÉPGYÜLESEK.

A Baltioei Szocialista Munkás Szervezet két jól sikerült népgyűlést tartott Rothfiser elvtárs titlétekor.

Julius hó 17-én este Locust Pointon volt gyűlés. Nagyszámú hallgatóság jött össze. Az előadó, Rothfiser elvtárs a munkásmozgalom célját ismertette. Könyven érthető s meggyőző érvek sorozatával bizonyította, hogy a munkások helyzete nemcsak tűrhetetlen, de egyre inkább azzá fog válni s a munkások kénytelenek lesznek fölvenni a harcot a töke ellen, ha helyzetüket javítani akarják.

A tudósító is fölcsatolt az előadó beszéde után s megemlékezett a munkásszótály hivatásáról. Párhuzamot vont a polgári lapok és a munkáslapok között. Bemutatta a Népakaratot, az amerikai magyar szocialisták harci fegyverét, tanító és nevelő eszközét.

A másik gyűlést a Labor Lyceumban tartottuk az East Baltimore St.-en. Elnöknek választottat Földessy, jegyzőként pedig Salamon elvtárs.

Szervezőnk e gyűlésen párhuzamot vont a különböző amerikai munkásszervezetek között s ismertette az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetséget.

A két gyűlés következtében taglétszámunk szaporodott, új előfizetőket szereztünk, általában szervezetünk új erőre kapott.

Földessy Dániel.

*

A Burnsdei Szocialista Munkás Szervezet sikeres utcai népgyűlést tartott West Pullmanban július 25-én, délután.

Pászty János elvtárs megnyitotta a gyűlést s átadta a szót Gaál Sándor elvtársnak, ki háromnegyed óras beszédben ismertette a szocialista munkásmozgalom céljait.

Utána Nagy Lajos elvtárs tartott szép beszédet, kifejtve, hogy mi teszi a kapitalistának lehetővé a munkásszótály kizsákmányolását.

Érdekes incidens történt e beszéd közben. Az utca túlsó oldalán egy tüntető nemzeti kokárdás csoport vonult föl s a szónok a hazafiság és nemzetköziség fejtegetésébe kezdett. A fölvonulók hamar körülvettek s vagy öt-hat pernyi halgatás után elkezdtek egymást könyökkel taszigálni: "ennek bizony igaza van!" Észrevették ezt a "vezérek", kivált a fővezér, a környékbeli szalons s rémülnet igyekezett odébb terelni a nyáját, de biz az nehezen mozdult odébb.

Nagy elvtárs beszéde után ismét Gaál elvtárs vette át a szót s a szocialista társadalom ismertetése után fölhitva a jelenlevőket, hogy lépjenek be a szervezetbe s küzdenek a szocialista társadalom megvalósításának érdekében.

Fölcsatolásra kilencen jelentkeztek beiratkozásra. Egyed Domonkos.

NAGY FÖLDRENGÉSEK.

Washingtonban a földtani intézetek készülékei nagy földrengéseket jeleztek 2800-3000 mértföld távolságból. A jelzőkészülékek egy órahosszat működésben voltak. Valószínűnek tartják, hogy Délamerikában voltak a földrengések.

Mexicoból is nagy földrengésekről tesznek jelentést. Milpafingno városa, mely Mexico Citytől 120 mértföldnyire van s háromezer lakossal bír, nagy részben elpusztult. Acapulco városa, melynek ötezer lakója van, szintén félig rombadótt s számos emberélet pusztult el.

SZÖVETSÉGÜNKHÖZ TARTOZÓ EGYLETEK HIREI.

New York, N. Y. A szövetség I. osztálya folyó hó 7-én, szombaton este 8 órakor tartja rendes negyedévi gyűlését.

A szövetség II. osztályában a július 26-án megkezdett vita folyó hó 5-én, csütörtök este 8 órakor folytatódik.

SZÖVETSÉGÜNKTŐL KÜLÖNÁLLÓ EGYLETEK HIREI.

Cleveland, O. A S.L.P. clevelandi szekciója augusztus 8-án, vasárnap kirándulást tart a Kammers Gardenben (Denison Ave. cor. W. 73rd St.) a német pártajtó, **Volksfreund und Arbeiter Zeitung** javára. Kezdeté reggel 8 órakor. Jó zene. Szórakoztató játékok, frissítők. Belépőjegy 10 cent. Belépőjegyek egyúttal chekek is. Jegyek kaphatók az elvtársaknál s a Volksfreund irodájában, 1366 Ontario St. (Clair Ave.-hoz közel.)

Oprava Zyprian (Pozsony, Magyarország) tudassa pontos címét a **Népakarat kiadóhivatalával.**

Megjelent!

Megjelent!

A május 2-án és 9-én a magyar S. P. és S. L. P. között New Yorkban megtartott

PÁRTVITA.

Kapható a Népakarat könyvkereskedésében. Ára 10 cent.

REGÉNY.

RASZKOLNYIKOV

(BÜN ÉS BÜNHÖDÉS.)

Írta: DOSZTOJEVSKIJ M. TÓDOR.

(Folytatás.) (76.)

— Hallja csak, kérem — szakította őt félbe Alexandrovna Pulhéria félénken, de az még jobban tűzbe hozta őt.

— De hát mit gondolnak kegyedék? — erősödött Razumihin még hangosabban — kegyedék fölszínre azt hiszik, hogy én csak azért indulatoskodom, mert azok esztelenséget fecsegnek? Ostobaság!... én még szeretem is a fecsegést. A fecsegés és hazugság az egyetlen emberi privilégium, az egyetlen, amellyel a többi organikus lények mellett előnyben vagyunk. Aki hazudik, az közeodik az igazsághoz. Én ember vagyok — mert hazudom. Egyetlenül igazságra sem jöttem volna rá, ha előbb legalább tizenegyszer nem hazudtak volna... de talán száztizennegyszer is s ez bizonyos tekintetben becsülendő dolog. Mi azonban még önállóan, sajátosságosan még hazudni sem tudunk! Aki nekem valamit hazudni akar, tegye azt legalább sajátossága módon és én megcsókolom érte. Az önálló, eredeti igazság mindenestre jobb, mint az idegen, utánzó igazság; — az első esetben az ember legalább ember, a második esetben azonban legfőbb papagály. Az igazsághoz végre úgy is eljutunk, ha csak le nem szögezik életünket; van rá elég példa. Nos és mik vagyunk mi most? Mi mindannyian kivétel nélkül — tudományra, fejlődésre, gondolkodási képességre, találmányokra, ideálokra, vágyakra, liberáliszmusra, észre, tapasztalásra és mindenre, de mindenre nézvést még az első elemi iskolában vagyunk. Tetszelgünk magunknak abban, hogy idegen értelemmel kérkedünk, abba beleástuk magunkat. Nem úgy egy van? Nincs igazam? — kiáltott Razumihin a két hölgy kezét összepréselve és rázva — nem igaz?

— Oh, istenem... én nem tudom — mondá szegény Alexandrovna Pulhéria.

— Igen, igen... habár nem értek önnel mindenben egyet, — tette hozzá komolyan Romanovna Avdotya, de képtelen volt hirtelen fölkiáltani, oly erősen megszorította ezuttal a kezét Razumihin.

— Igen? Kegyed azt mondja, hogy igen? Nos akkor kegyed... kegyed... kiáltotta elragadtatással — kegyed minden jól, minden tisztaság, minden értelem és minden tökéletesség, kuforrása. Adja ide a kezét, adja... kegyed is, hadd csókoljam meg a kezeiket, itt rögtön, térden állva!

S letérdelt a járdára, amely szerencsére egészen elhagyott volt.
 — Keljen föl!... kérem, mit csinál ön? — kérde a roppantul fölzigatott Alexandrovna Pulhéria.

— Álljon föl, álljon föl! — mondá Dunya mosolyogva, de szintén nyugtalanul.
 — Nem én, míg kezüket nem nyújtják! Így már jól van, most fölülök és tovább megyünk. Én egy szerencsétlen flótás vagyok, nem vagyok méltó kegyedekre, be vagyok rugva, — szegyenlem magam... — Nem vagyok rá méltó, hogy kegyedeket szeressem; de kegyedék előtt meghajolni — az kötelessége mindenkinek, aki még nem tökéletes vadmarha! Én meghajoltam!... Itt van már a szállásuk... Rodionnak már azért is igazsága volt, midőn az imént az önk Petrovics Péterét ki dobta, hogy merész volt kegyedeket ide szállásolni! Ez skandalum! Tudják-e azt, hogy ki szokott ide járni? Ész kegyed neki mennyaszonya! Igen? Nos, akkor ki kell jelentenem, hogy mindezek után... a kegyed vőlegénye egy semmirevaló!

— Hallja csak, Razumihin ur, ön elfelejti... kezdé Alexandrovna Pulhéria.
 — Ugy van, ugy! Kegyednek igaza van, én elfelejtkeztem magamról... szegyenlem magamat — vágott közbe Razumihin bűnbánólag, — de... de... ne haragudjanak rám, hogy így beszélek! Mert én őszintén beszélek s nem talán, mert... hm!... Az igen hitvány dolog volna; egy szóval, nem azért, mert én kegyedbe... hm, nos bánom is én, nem mondom meg, hogy miért, nem merem... De mi mindannyian előre éreztük, mikor belépett, hogy ő nem való a mi körünkbe. Nem talán azért, mert a fodrásznál bodorított a föl a haját; nem azért, mert nagyon sietett az eszével fényeskedni, hanem azért, mert alattomos spekuláns; mert zsidó, képmutató, — hiszen meglátszik rajta. Kegyedék tán azt hiszik, hogy ő okos ember? Nem, ő bolond, ő fickó. Aztán ő volna való kegyednek? férjül? oh istenem!... Látják, hölgyeim — itt megérint a lépcsőn, — aha azok, akik most a lakáson vannak, mind részegek is, de mind becsületesek; és ho sokat összehazudozunk is — mert én is hazudom velük — azért mégis igazságra fogunk kilyukadni, mert mi jó, becsületes uton vagyunk: de Petrovics Péter... ő nem jár becsületes uton. Ha az imént összeszidtam is amazokat, azért én őket mégis becsülöm, még Zametovot is, aki, ha nem becsülök is, de szeretek, — mert ő még fiatal tinó. Még azt a barom Zoszimovot is, mert ő is becsületes és érti a mesterségét... De elég! akármit beszéltem is, kegyedek megcsókolnak nekem.

(Folytatás.)

